

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

17/1426-

25. september 2023

Orientering om fastsettelse av forskrift om endringer i forskrift om berekraftig skogbruk - foryngelse etter hogst mv.

Landbruks- og matdepartementet har i dag fastsatt endringer i forskrift 7. juni nr. 593 om berekraftig skogbruk (bærekraftforskriften) §§ 5, 6, 7 og 8. Endringene består i hovedsak av presiseringer av forskriftens bestemmelser om foryngelse etter hogst. Vi viser til vårt høringsbrev av 29. august 2022 med forslag til endringer i bærekraftforskriften.

Målet med endringene er å bidra til å styrke arbeidet med foryngelse etter hogst, slik at langsiktig skogproduksjon og CO2-opptak økes. Endringene er blant annet en oppfølging Meld. St. 13 (2020–2020) *Klimaplan for 2021-2030*, vedtatt av Stortinget.

Endringene i forskriften skal tydeliggjøre bestemmelsene om foryngelse slik at det blir enklere for kommunene å avgjøre hvorvidt foryngelsesplikten er oppfylt, og dermed kunne følge opp i de tilfeller hvor dette ikke er tilfelle.

Endringene innebærer at det innføres et krav om at skogeier må innhente godkjenning fra kommunen dersom skogeier ønsker å forynge med andre treslag der det tidligere har stått barskog (skifte av treslag). I tillegg blir det presisert at bare bartrær blir regnet som tellende treslag etter lovens minstekrav til plantetetthet der bartre utgjør mer enn halve bestandsvolumet før hogst. Kommunens adgang til å gi pålegg til skogeier i de tilfellene hvor foryngelsesplikten ikke overholdes blir videreført, men fremgår av en egen bestemmelse. Det foretas også enkelte endringer i bærekraftforskriften som følge av endringer i annet relevant regelverk, samt forenkling av ordlyden i forskriften der gjeldende forskriftsbestemmelser gjentar lovens ordlyd.

Høring av endringene i forskriften

Endringsforslaget ble sendt på høring 29. august 2022, med frist for å gi høringsuttalelse 29. november 2022. Landbruks- og matdepartementet mottok 55 hørings svar.

Mange høringsinstanser har uttrykt støtte til de foreslåtte endringene. Dette gjelder blant andre Norskog, Skognæringa Kyst, Landbruksdirektoratet, Statsforvalterne i Agder, Innlandet, Møre og Romsdal, Nordland, Oslo og Viken, Troms og Finnmark, Vestfold og Telemark og Vestland. Videre gjelder det Rogaland, Trøndelag, Troms og Finnmark og Viken fylkeskommuner, samt flere kommuner.

Flere høringsinstanser, deriblant WWF, Naturvernforbundet, SABIMA og Natur og Ungdom (i en felles uttalelse), samt Friluftsrådernes Landsforbund og Norsk Friluftsliv, har uttalt seg kritisk til forslaget i sin helhet og ber om at dette trekkes. Disse organisasjonene mener at forslaget vil svekke mulighetene for å legge til rette for en blandet skog med flere treslag og for å legge til rette for lukkede hogstformer. Dette oppfattes som negativt for biologisk mangfold, karbonbinding i jordsmonn, klimatilpasning og friluftsliv.

Flere høringsinstanser har uttalt at minste lovlige plantetall i gjeldende forskrift § 8 er satt for lavt. Flere av høringsinstansene har videre uttalt seg om andre endringer som ikke er del av forslaget som er sendt på høring, herunder behov for en helhetlig gjennomgang av forskriften. Disse forslagene er ikke vurdert i denne omgangen.

Departementets vurdering etter høringen

Innføring av søknadsplikt for treslagsskifte fra barskog til lauvskog - § 5

I forskriftens § 5 innføres et krav om at skogeier må innhente godkjenning fra kommunen når skogeier ønsker å foryngre med andre treslag der bartre utgjør mer enn halve bestandsvolumet før hogst (skifte av treslag). Formålet med en slik godkjenningsordning er å sikre at det blir lagt til rette for en tilfredsstillende produksjon av virke når det gjelder volum og kvalitet også i de tilfellene der skogeier ønsker å skifte fra bar til lauv.

Enkelte høringsinstanser påpeker at endringen vil innskrenke skogeiers valgfrihet og vil kunne gi insentiver til å fortsette et bestandsskogbruk med en ensartet og tett barskog, noe som anses som uheldig.

Endringen er ikke ment å hindre et slikt treslagsskifte, men å sikre at det er et bevisst produksjons- og skjøtselsvalg som sikrer en god skogproduksjon for framtida. Kommunen kan også godkjenne treslagsskifte der andre hensyn enn skogproduksjon bør tillegges vekt i tråd med formålsbestemmelsen i forskriften. En godkjenningsprosess i forkant vil bidra til at det er mulig å skille mellom bevisste tiltak for foryngelse og manglende oppfyllelse av foryngelsesplikten.

I Norge stammer lauvtrevirke som omsettes i hovedsak fra innslag av lauvtrær i barskogbestand, og i mindre grad fra areal med særskilt lauvtreproduksjon. Siden spesialisert produksjon av lauvtrevirke har lite omfang i Norge i dag, er det trolig få skogeiere som blir berørt av en innføring av søknadsplikt for å gå over fra produksjon av bartrevirke til produksjon av lauvtrevirke på kort sikt. I et lengre tidsperspektiv kan det ikke utelukkes at det kan bli et økende omfang av spesialisert lauvtreproduksjon og dermed en økende søknadsmengde.

Bestemmelsen vil i langt større omfang treffe skogeiere som ikke oppfyller foryngelsesplikten i skogbruksloven og lar arealet gro igjen med lauvskog, uten å følge opp med de skjøtselstiltak som er nødvendige for at det skal bli produsert nyttbart virke på arealet. Disse må med den nye bestemmelsen velge mellom å legge til rette for bartreproduksjon eller å søke om å etablere lauvtreproduksjon.

Flere høringsinstanser mener at fristen bør være i forkant av hogst fremfor etter hogst med tanke på både produksjon og skogeiers økonomi. Departementets vurdering er at en søknadsplikt før hogst ville kreve en raskere saksbehandling enn en del kommuner vil ha kapasitet til. Av praktiske hensyn fastholder derfor departementet at fristen bør være etter hogst.

Enkelte høringsinstanser fremholder at tidsfristen for å søke bør ta utgangspunkt i søknadstidspunktet fremfor når godkjenning skal være innhentet. Dette fordi skogeier ikke bør bære ansvaret for kommunens saksbehandlingstid. Etter departementets vurdering bør en godkjenning av treslagsskifte fra bartrær til løvtrær foreligge ett år etter hogst. Departementet ser at kommunens saksbehandlingstid ligger utenfor skogeiers kontroll. Departementet er derfor enig i at fristen bør gjelde for søknadstidspunktet, og har derfor fastsatt søknadsfristen til 6 måneder etter hogst.

Flere høringsinstanser mener at det er uklart hvilke kriterier som skal gjelde for å få innvilget søknad om treslagsskifte fra bar til lauv. Enkelte mener videre at slike kriterier bør gå tydelig frem av forskriften. Departementet vurderer det som hensiktsmessig at kommunene har et relativt fritt skjønn i denne type avgjørelser, og vil derfor fastholde forslaget. Departementet anser ikke at søknadsplikten bør innebære en omfattende dokumentasjonsbyrde for søker, men at formålet med søknadsplikten er å synliggjøre et bevisst valg om treslagsskifte, i tråd med forskriftens formål. Departementet ser ikke grunn til å utforme ytterligere kriterier, men vil be Landbruksdirektoratet om å utarbeide en faglig veiledning som gjøres tilgjengelig for kommunene.

Presisering av krav til tilfredsstillende foryngelse - §§ 6 og 7.

For å forenkle ordlyden i forskriften for å unngå at lovens regler gjentas i forskriften har departementet kun videreført en henvisning til skogbruksloven § 6 i forskriftens § 6, slik at regler om frister mv. tas ut av forskriften. Videre presiseres det at med tilfredsstillende

forynging menes både planting, såing og naturforynging som skal sikre tilfredsstillende skogproduksjon og er i tråd med kravene i § 7.

Endringen innebærer videre at gjeldende § 7 oppheves, og at innholdet i gjeldende § 8 i hovedsak videreføres i ny § 7.

Med endringene innføres det en nærmere definisjon av "teljande treslag" når kommunen skal vurdere om foryngelsen er tilfredsstillende etter forskriftens krav. Ny § 7 i forskriften utvides med de kriteriene som fremgår av forarbeidene¹ til skogbruksloven.

Endringene i § 7 skal sikre at det bare er de treslagene som utnytter vekstforholdene best som skal telle med under minste lovlige plantetall. Dette betyr at bare bartrær blir regnet som tellende treslag etter hogst der bartre utgjør mer enn halve bestandsvolumet før hogst. Dette endrer ikke kravet i gjeldende § 5 syvende ledd om å tilstrebe 10 % lauvandel, men lauvtrær skal ikke telle med i tabellens krav, med mindre skogeier har fått godkjent treslagsskifte, jf. ny § 5 åttende ledd.

Begrepet "ønskja treslag" erstattes i § 7 med "teljande treslag", slik at foryngelse som ikke innehar de nevnte egenskapene, holdes utenfor når en skal vurdere om kravene til minste lovlige plantetall er oppfylt.

Flere høringsinstanser understreker viktigheten av å blande inn lauv i barskogbestand av hensyn til biologisk mangfold, skogens robusthet mot klimarelaterte skader og friluftsliv. Enkelte høringsinstanser mener at en slik presisering vil innebære begrensninger i muligheten til å blande inn lauvtrær i barskogbestand og til å oppfylle kravet om 10 % lauvtreinnblanding i forskriftens § 5. Norges skogeierforbund stiller spørsmål ved om blandingsbestand skal være søknadspliktige.

Departementet er enig i at det er viktig å legge til rette for en tilstrekkelig innblanding av lauvtrær i barskogbestand. Departementet viser til at det stor forskjell mellom minste lovlige plantetall og anbefalt plantetall i forskriften. Denne forskjellen utgjør om lag 50-65 % av plantene dersom det høyeste anbefalte plantetallet benyttes. Det betyr at skogeier kan blande inn en betydelig andel lauvtrær i barskogbestand, så lenge minstekravet til plantetetthet er oppfylt med bartrær. Flere høringsinstanser har uttalt at minste lovlige plantetall i gjeldende forskrift § 8 bør økes, men det gjøres ikke endringer i disse og dermed endres ikke muligheten for betydelig innslag av lauvtrær.

Ut over forskriftens minstekrav til plantetetthet og de 10 % lauvtre som skogeier skal tilstrebe iht. forskriftens § 5, vil det være skogeier som foretar avveiningen mellom de ulike hensyn i treslagsvalget. Departementets vurdering er derfor at endringen ivaretar behovet for innblanding av lauvtrær i barskogbestand, og at det ikke vil få negative konsekvenser for biologisk mangfold, klimatilpasning eller friluftsliv at minste lovlige plantetall oppfylles med

¹ I Ot.prp. nr. 28 (2004-2005) side 53 og side 110 (departementets høringsbrev kap 6.8.3)

bartrær i barskogbestand. Dersom skogeier ønsker en høyere lauvandel enn dette, kan det søkes om treslagsskifte iht. § 5.

Presiseringer i bestemmelsen om pålegg om foryngelse - § 8

I ny § 8 er bestemmelser som gjelder kommunens adgang til å gi pålegg om foryngelse samlet i én paragraf. Regelen er i stor grad en videreføring av kommunens myndighet etter gjeldende forskrift § 8 tredje ledd. Det er videre tatt inn en henvisning til reglene om pålegg i skogbruksloven § 6 tredje ledd. Det fastslås at vedtak om pålegg om foryngelsestiltak skal varsles på forhånd. Dette følger av forvaltningsloven § 16.

Begrensningen i gjeldende regler, jf. forskriften § 8 tredje ledd, om at kommunen bare kan gi pålegg om å forynge med treslag som "naturleg høyrer heime i området" videreføres i ny § 8, men med en ordlyd som er tilpasset nyere regelverk. Ordlyden gjenspeiler definisjonen som følger av § 3 i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål². Det innebærer at "treslag som naturleg høyrer heime i området" endres til "treslag som har sitt nåverande eller historiske naturlege utbreiingsområde i Noreg". Det innebærer at kommunen ikke kan pålegge skogeier å forynge med utenlandske treslag. At kommunen ikke kan pålegge skogeier å sette ut utenlandske treslag, er ikke til hinder for at skogeier selv søker om å gjøre det etter bærekraftforskriften § 5 ellefte ledd og forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål.

Kravet om forholdsmessighet som følger av forarbeidene ³, gjenspeiles i ny § 8 andre ledd.

Publisering og ikrafttredelse

Endringsforskriften følger vedlagt og er oversendt Lovdata for publisering. Endringene trer i kraft 1. januar 2024.

Med hilsen

Frode Lyssandtræ (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Gjerlaugsen Delphin
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

² Forskrift av 25. mai 2012 nr. 416 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål

³Ot.prp. nr. 28 (2004-2005) side 81

Adresseliste

Landbruksdirektoratet	Postboks 56	7701	STEINKJER
Statsforvalteren i Møre og Romsdal	Postboks 2520	6404	MOLDE
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statsforvalteren i Nordland	Postboks 1405	8002	BODØ
Statsforvalteren i Oslo og Viken	Postboks 325	1502	MOSS
Statsforvalteren i Rogaland	Postboks 59	4001	STAVANGER
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Postboks 700	9815	VADSØ
Statsforvalteren i Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Statsforvalteren i Vestland	Statens hus, Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER